

ΕΝΟΤΗΤΑ IV

Χρήση λογισμικών ειδικότητας
για την αξιοποίησή τους στη
διδασκαλία και τη μάθηση

Δ. Κουτσογιάννης

Λογισμικό

προγράμματα που εκτελούνται από ένα υπολογιστικό σύστημα

Εκπαιδευτικό λογισμικό (educational software)

πρόγραμμα που σχεδιάζεται και χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

γενικότερα τα παιδαγωγικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα για εκπ. σκοπούς.

Βασικά ερωτήματα:

Το Ε.Λ. σε ποια φάση της επιστημονικής αναζήτησης ανήκει και γιατί;

Οι στόχοι του καλύπτουν τις σύγχρονες επιστημονικές αναζητήσεις;

Βασική
αρχή:

τα παιδαγωγικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα δεν οδηγούν πάντα σε θετικά αποτελέσματα.

αποτελούν χώρους όπου προωθούνται ή αντιπαρατίθενται ιδεολογίες και πολιτικές.

ΑΡΑ

έμφαση δεν πρέπει να δίνεται μόνο στην περιγραφή του νέου γραμματισμού

αλλά και στην προσεκτική εξέταση του ιδεολογικού του πυρήνα.

2. Κατηγορίες εκπαιδευτικού λογισμικού

με κριτήριο:

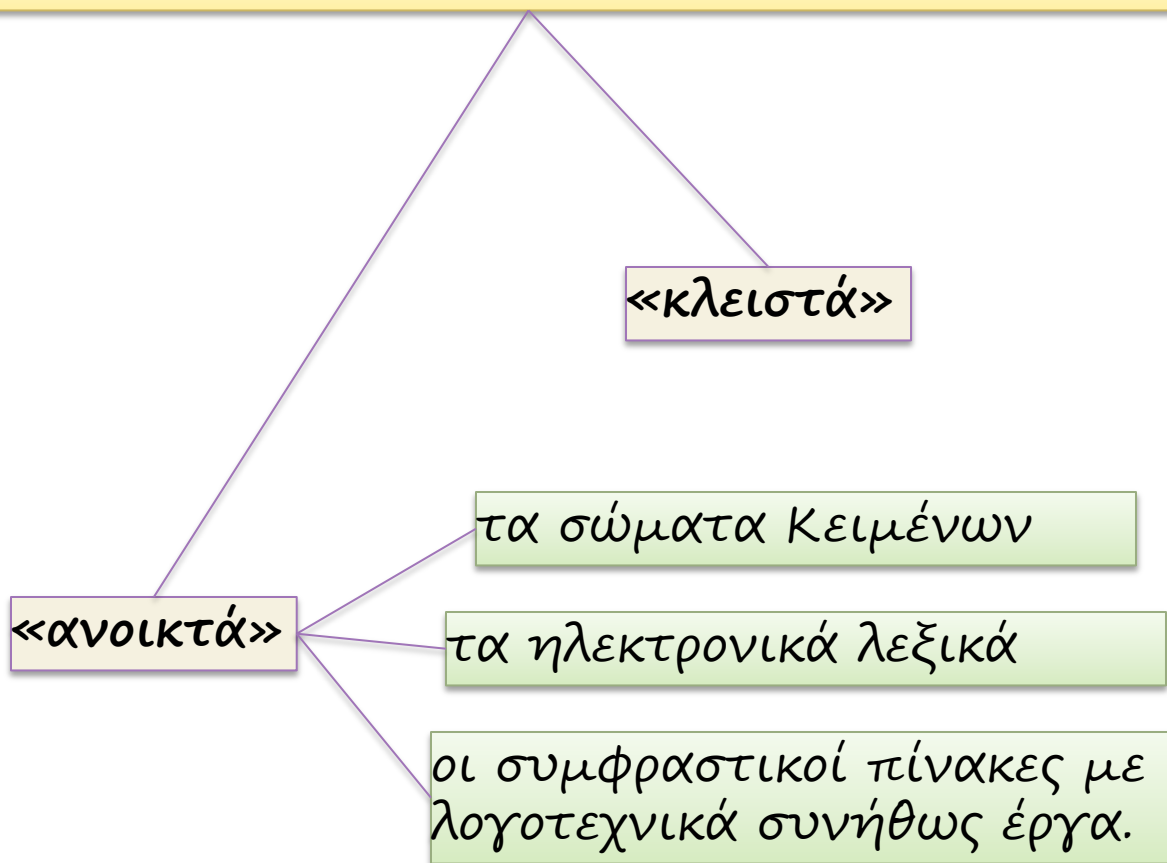
το βαθμό αλληλεπίδρασης με το χρήστη

τη χρήση του υπολογιστή στη διδασκαλία και μάθηση

Με κριτήριο το βαθμό αλληλεπίδρασης με το χρήστη

Με κριτήριο τη χρήση του ΗΥ στη διδασκαλία και μάθηση

καθοδηγούμενης διδασκαλίας (π.χ. εξάσκησης και πρακτικής)

περιβάλλοντα μάθησης με την υποστήριξη του Η.Υ.
(ως μέσου εργασίας, π.χ. προγράμματα προσομοίωσης)

π.χ το περιβάλλον Daedalus. Υποστηρίζει τη συνεργατική μάθηση κατά τη διαδικασία παραγωγής γραπτού λόγου

περιβάλλοντα πρακτικής γραμματισμού.

πρ. επεξεργασίας κειμένου

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο κλπ

Παρουσίασης
(π. χ. Power Point)

πλοήγησης στο διαδίκτυο
(π.χ. Internet Explorer, Firefox)

παράδειγμα αξιολόγησης λογισμικών

αντιμετωπίζει τα προϊόντα στο πλαίσιο της ιστορικής συγκυρίας που δημιουργήθηκαν.

θεωρητικές αναζητήσεις, ιδεολογία-επιδιώξεις των δημιουργών.

με βάση την **κοινωνικο-σημειωτική προσέγγιση** (Social Semiotics)

3 διαφορετικές εκδοχές για διδασκαλία της ελληνικής με αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.

Λογομάθεια (ΙΕΛ): χαρακτηριστική περίπτωση του μοντέλου ο «Η.Υ. ως δάσκαλος» (→ συμπεριφοριστικές θεωρίες)

Ο Ξεφτέρης και η Γραμματική (εταιρείας SIEM): απόπειρα δημιουργίας περιβάλλοντος προσομοίωσης: το παιδί διδάσκεται μέσω της συμμετοχής του (→ γνωστικές θεωρίες)

Ηλεκτρονικό περιβάλλον Λεξικού: απόπειρα υλοποίησης των κοινωνιογνωστικών θεωριών μάθησης: ο Η.Υ περιβάλλον έρευνας και αναζήτησης

Λογομάθεια

Η α' σοβαρή προσπάθεια αξιοποίησης των πολυμέσων στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας.

αρχές της δεκαετίας του '90 → κατηγορία των Tutorials

απευθύνεται στις ηλικίες του Γυμνασίου και τελευταίων τάξεων του Δημοτικού

Ακολουθεί το σχήμα της παραδοσιακής διδασκαλίας:
ερώτηση - απάντηση - αξιολόγηση

επιχειρεί να καλύψει : συντακτικό, γραμματική, ορθογραφία και λεξιλόγιο (= δομή γλώσσας)

στο ρόλο του δασκάλου ο Όμηρος, με βοήθό τον Αναξίμανδρο, με φόντο την Ακρόπολη.

Μια σημερινή ανάγνωση της Λ. θέτει 2 ερωτήματα:

γιατί η διδασκαλία της ελληνικής περιορίζεται στη δομή και υποβιβάζεται η χρήση της;

γιατί επιλέγεται ένα αρχαιοελληνικό πλαίσιο για τη διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας;

κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο:

10ετία
80: συζήτηση για το εάν υπάρχει ή όχι γλωσσικό πρόβλημα στους νέους

λόγω της μη συστηματικής διδασκαλίας της γραμματικής και της μη διδασκαλίας των αρχαίων από το πρωτότυπο

Η λογομάθεια απηχεί την ελληνική εκδοχή του γνωστού διεθνούς κινήματος: «πίσω στα βασικά» (back to basics)

έμφαση στην ιστορία της ελληνικής μέσω των σημείων που παραπέμπουν στην αρχαιότητα

η διδασκαλία της γραμματικής ως βασικής προϋπόθεσης για την ορθή χρήση της γλώσσας.

εκτενής αναφορά στην ιστορία της γλώσσας και στη σημασία της

✓ Λογομάθεια

Συνεπώς:

δεν πρόκειται για μια ουδέτερη προσπάθεια που αξιοποιεί την επιστήμη και την τεχνολογία

πραγμάτωση συγκεκριμένων αντιλήψεων της κοινωνίας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Σύνοψη αξιολογήσεων για το λογισμικό:

Θεωρείται ότι ο Η.Υ. μπορεί να αξιοποιηθεί ως δάσκαλος

υπάρχει στενή σχέση της αρχαίας με τη νέα ελληνική.

η διδασκαλία της γλώσσας εκλαμβάνεται ως διαρκής εξάσκηση στις δομές της γλώσσας

Ο Ξεφτέρης και η Γραμματική

Πρωταγωνιστής
ένα ανθρωπόμορφο
βιβλίο, ο Ξεφτέρης

σκέφτεται να γράψει ένα παραμύθι

διαπιστώνει τη δυσκολία → τη νονά,
τη Γραμματική!

για να τα καταφέρει είναι
απαραίτητο να συγκεντρώσει
4 πολύτιμα αντικείμενα:

το μαγικό σκουφί της έμπνευσης

ένα φτερό από παχόνι

μελάνι από χταπόδι (σε ναυάγιο)

πάπυρο από τις όχθες μιας λίμνης

Ο Ξεφτέρης και η Γραμματική

ο μαθητής αντιμετωπίζει εμπόδια ή βοηθάει στην επίλυση προβλημάτων

Τα εμπόδια = κλασική μορφή ασκήσεων της γραμματικής.

Ο μύθος: δόλωμα για τη διδασκαλία ενοτήτων γραμματικής.

επομένως

Δεν επιλέγεται το μοντέλο: ερώτηση-απάντηση-αξιολόγηση

Διαφορά από «λογομάθεια»

επιλέγεται το πλαίσιο ενός μύθου με στόχο να οδηγηθούν με μεγαλύτερη διάθεση στην επίλυση των ασκήσεων.

Ο Ξεφτέρης και η Γραμματική

Η αφήγηση μύθου ως μέσου για διδασκαλία γραμματικής και αριθμητικής

απόψεις της νέας παιδαγωγικής

Αλλά και

τάση της 10ετίας του '90 (π.χ. βιβλία του Τριβιζά ενδεικτικά της τάσης)

πρωτόλειες απόψεις: αξιοποίησης του Η.Υ. ως περιβάλλοντος προσομοίωσης της πραγματικότητας.

ο δάσκαλος ως ρητή αναφορά χάνεται

προσπάθεια δημιουργίας περιβάλλοντος αλληλεπίδρασης με τον Η.Υ.

Η διδακτική αξιοποίηση των ηλεκτρονικών λεξικών για την απόκτηση γνώσεων για τη γλώσσα

«Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα» του κ.ε.γ.: <http://www.greek-language.gr/>

ολοκληρωμένο περιβάλλον:
4 γλωσσικά εργαλεία :
αλληλοσυνεργαζόμενα

περιβάλλον αυτομόρφωσης και
υποστήριξης των διδασκόντων
την ελληνική γλώσσα.

4 λεξικά κα 1
σώμα
κειμένων

Λεξικό Κοινής
Νεοελληνικής
Ιδρ. Τριανταφυλλίδη

Λεξικό Μεσαιωνικής
Δημώδους Γραμματείας

Αντίστροφο Λεξικό της
Νέας Ελληνικής (Α.
Αναστασιάδη-Συμεωνίδη).

Το Ελληνοαγγλικό
λεξικό Γεωργακά

Σώμα κειμένων
δημοσιογραφικού και
εκπαιδευτικού λόγου

Ηλεκτρονικό περιβάλλον Λεξικού Τριανταφυλλίδη

έχει «αναπλασιωθεί» (από το κ.ε.γ.) σε ηλεκτρονικό παιδαγωγικό περιβάλλον για τη διδασκαλία της ελληνικής στο διαδίκτυο

επιτρέπει πολλαπλή διδακτική αξιοποίηση του γλωσσικού υλικού.

δίνεται η δυνατότητα για μεμονωμένη ή συνδυαστική αναζήτηση

γραμματικής κατηγορίας (ρήμα, επίθετο κ.λπ)

κλιτικού παραδείγματος

επιπέδου ύφους (π.χ. ειρωνικό, επίσημο, λαϊκό κ.λπ.).

παραδείγματος

ερμηνεύματος

ετυμολογίας

λέξης ή συνδυασμού χαρακτήρων

διερευνητικό λογισμικό:

δυνατότητα διερεύνησης ερωτημάτων και αναζήτησης απαντήσεων

δεν είναι στατικό, δεν υπάρχουν έτοιμες προαποφασισμένες απαντήσεις

ανοιχτό: δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πορείες που πρέπει να ακολουθηθούν

δάσκαλος ή μαθητής επιλέγει το είδος και το περιεχόμενο της έρευνας που επιθυμεί

επιμένως

προωθεί την αξιοποίηση των ΤΤΕ για την αλλαγή του σχολείου

→ σχολείο του 21ου αι. με σημαντικό ρόλο των Η.Υ. (Papert, 1993).

Στο σχολείο αυτό ο μαθητής δεν νοείται ως καταναλωτής ύλης, αλλά ως ενεργούν υποκείμενο

4 λεξικά και 1 σώμα κειμένων

Το όλο περιβάλλον είναι έτσι σχεδιασμένο, ώστε να επιτρέπεται:

επικοινωνία μεταξύ των λεξικών και παράλληλη αναζήτηση.

Η επικοινωνία των λεξικών με το σώμα κειμένων.

Η έρευνα στο σώμα κειμένων: με αφετηρία τη λέξη είτε το κειμενικό είδος.

Η έρευνα στο υλικό των λεξικών με τη δυνατότητα συνδυαστικής χρήσης διαφορετικών όρων αναζήτησης.

με στόχο τη δημιουργία ενός ανοιχτού και διερευνητικού περιβάλλοντος μάθησης.

A) Το ηλεκτρονικό λεξικό ως εργαλείο αναφοράς

αναγνωρισμένη αξία: η εξοικείωση - ορθή χρήση λεξικών.

επιδιώκεται ρητά στα Π. Σ. και τα νέα βιβλία.

Εξυπηρετεί αυτή τη διάσταση:

Η μετατροπή ενός λεξικού
σε ηλεκτρονική μορφή.

με υψηλές προδιαγραφές

& με σαφή εκπαιδευτικό
προσανατολισμό.

A) Το ηλεκτρονικό λεξικό ως εργαλείο αναφοράς ...

Παράλληλα

ευχέρεια εξοικείωσης με τις δυνατότητες αναζήτησης που παρέχει ένα δομημένο ηλεκτρονικό λεξικό:

γρήγορη αναζήτηση

σύνθετη αναζήτηση: με συνδυασμό κριτηρίων

γραμματική κατηγορία

κλιτικό παράδειγμα

ετυμολογία

σημασία

χρήση κτλ.)

εναλλακτικοί τρόποι αναζήτησης (π.χ. με βάση το θέμα, τα συμφύματα ή μια σειρά χαρακτήρων)

B) Η διδασκαλία του λεξιλογίου

Συνδεδεμένη άρρηκτα με τη γλωσσική αγωγή.

μπορεί να διευρυνθεί μέσα από αποπλαισιωμένη παρουσίαση;

ανεξάρτητα δηλ. από τη χρήση και τις επικοινωνιακές ανάγκες που την υπαγορεύουν;

με ομαδοποιημένους πίνακες π.χ. βιβλία;

προσκρούει στις σύγχρονες αντιλήψεις διδασκαλίας

διδασκαλία λεξιλογίου: δεν μπορεί να αγνοηθεί

Στο η.π. του Λεξικού: Επιδιώχθηκε:

να μην εξετάζονται οι λέξεις αποκομμένες

αλλά να τοποθετούνται στα συμφραζόμενα τους:

πρόταση

παράγραφο

κειμενικό είδος

το ερμηνευμα και παραδείγματα σε πρότασεις → ανεπαρκές.

αν υπάρχει δυνατότητα αναζήτησης σε σώμα κειμένων;

το ενδιαφέρον της γλ.
διδασκαλίας μετατίθεται:

από τις λέξεις καθαυτές

στο πώς το περιεχόμενο (context)
καθορίζει σημασία - λειτουργία τους

→ δυνατότητα υπέρβασης στατικής διδασκαλίας λεξιλογίου

να αναθέσει στα παιδιά μικρές ερευνητικές εργασίες:

να ανακαλύψουν τη σημασία των λέξεων

να χρησιμοποιήσουν: ορισμούς, παραδείγματα, ετυμολογία κλπ.

να κατανοήσουν το ρόλο: συμφραζομένων, ύφους κλπ

Σημασιακή εξέλιξη

τα η.π.(λεξικά + σώματα κειμένων) βοηθούν να κατανοήσουμε ότι:

οι αλλαγές στις γλώσσες
δεν είναι τυχαίες

η σημασία των λέξεων δεν
είναι στατικές, αμετάβλητες

συναρτώνται με τα
δεδομένα κάθε πολιτισμού

Η παράλληλη έρευνα στα 3 λεξικά (περίοδος: 1100 μέχρι τέλη 2000) εύκολη

τα παιδιά μπορούν να εξετάσουν (διαχρονικά)

παραμέτρους κοινωνικές τεχνολογικές

πολιτισμικά συμβάντα που ανακυκλώνονται στη γλώσσα.

την ιδιότητα της γλώσσας να δημιουργεί νέες σημασίες.

Ο δανεισμός

η ελληνική κινδυνεύει με αφανισμό λόγω υπερδανεισμού;
=κινδυνολογία και αφοριστικού τύπου συζητήσεις

Δυνατότητα να εξοικειωθούν με το φαινόμενο του δανεισμού και τις πραγματικές του διαστάσεις. Εύκολα διερευνώνται στο η.π.

η προέλευση του λεξιλογίου που ανήκει σε διάφορα πεδία χρήσης

οι επαφές με άλλες γλώσσες

Παράδειγματα: ζητούνται

λέξεις που ανήκουν στο πεδίο του αθλητισμού

A) προέρχονται από την αγγλική

B) προέρχονται από την τουρκική

στο πεδίο της Μαγειρικής

τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα

→ συζήτηση των αιτίων που οδηγούν στη δυσαναλογία αυτή

Παράδειγμα

<http://www.greek-language.gr/>

Σύνθετη αναζήτηση

νύδη
για την Ελληνική γλώσσα

Νέα Ελληνική Γλώσσα

Αρχική | Νέα Ελληνική | Νεοελλ. Λογοτεχνία | Μεσαιωνική Ελληνική | Αρχαία Ελληνική | Θεωρία & Ιστορία | Ενημέρωση

Λεξικό της κοινής νεοελληνικής

Πληροφορίες
Αναζήτηση
Σύνθετη Αναζήτηση

Σύνθετη Αναζήτηση

Τύπος Λήμματος: ?

Κλιτικό Παράδειγμα: ?

Συντομογραφίες:

Ερμήνευμα: ?

Παράδειγμα Χρήσης: ?

Ετυμολογία: ?

Συντομογραφίες:

Επίπεδο Ύφους: ?

Χρήση: ?

Σημασιολογικό Πεδίο: ?

Γραμματική - Σύνταξη: ?

δ) Μορφολογική επίγνωση

δυνατότητες επίγνωσης των μαθητών σε θέματα ορθογραφίας και μορφολογίας της ελληνικής.

τις ιδιαιτερότητες της κλιτικής μορφολογίας της νέας ελληνικής

«αρχαιόκλιτους τύπους» π.χ.

επιβιώσεις τριτόκλιτων επιθέτων

επιβιώσεις τύπων του β' αορίστου

το σύστημα παραγωγής νέου λεξιλογίου.

προθήματα (π.χ. δυσ-, ξε-, ανα-)

επιθήματα (π.χ. -ισμός, -τήρας)

συνθετικά (τεχνο-,οικο-, -δοτώ, -δόχος)

Εντοπίζονται: σημασίες και χρήσεις των μορφημάτων

αναζητήσεις με κριτήριο κλιτικό παράδειγμα

η ενδεχόμενη επίδραση παραμέτρων όπως ο δανεισμός

Κατάλογοι λέξεων που σχηματίζονται με συγκεκριμένα μορφήματα (ΛΚΝ & Αντίστροφο)